

سفیران ویرانی

عنوان و نام پدیدآور	: سفیران ویرانی / گروه پدیدآورندگان علی خاجی ... [و دیگران].
مشخصات نشر	: قم: پیام آزادگان، ۱۳۹۰ -
مشخصات ظاهری	: ج. ۱: مصور (رنگی)، نقشه (رنگی)، جدول، نمودار.
شابک	: 978-600-5013-59-7 : ج. ۱
یادداشت	: گروه پدیدآورندگان علی خاجی، شجاع‌الدین قلاح‌دوست، محمدرضا سروش، سیدمحمد قدسی، موسی زرگر، مجتبی جعفری.
یادداشت	: کتابنامه.
مندرجات	: ج. ۱. تلفات و خسارت‌های ناشی از حملات موشکی عراق به مناطق غیرنظامی ایران در جنگ تحمیلی (۱۳۶۷ - ۱۳۵۹)
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - - خسارات و خرابی
موضوع	: موشک‌ها
شناسه افزوده	: خاجی، علی، ۱۳۴۸ -
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ س ۷ / DSR۱۶۱۴
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵ / ۰۹۴۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۴۸۱۵۶۲

سفیران ویرانی

جلد اول

تلفات و خسارت‌های ناشی از حملات موشکی عراق به مناطق
غیرنظامی ایران در جنگ تحمیلی (۱۳۶۷ - ۱۳۵۹)

گروه پدیدآورندگان:

دکتر علی خاجی

سرهنگ شجاع‌الدین فلاح دوست، دکتر محمدرضا سروش

دکتر سید محمد قدسی، دکتر موسی زرگر

سرهنگ مجتبی جعفری

انتشارات پیام آزادگان

انتشارات پیام آزادگان

سفیران ویرانی

جلد اول

ناشر: انتشارات پیام آزادگان

مؤلف: دکتر علی حاجی، سرهنگ شجاع‌الدین فلاح‌دوست، دکتر

محمد رضا سروش، دکتر سید محمد قدسی، دکتر موسی زرگر

و سرهنگ مجتبی جعفری

ویراستار: مریم بیات

صفحه‌آرایی و حروف‌چینی: مریم مردانی

طراح جلد: محمد رضا کاشی‌زاده

امور چاپ: محمد رضا کاشی‌زاده

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: پرتو - آبنوس - هاشمی

نوبت چاپ: اول / ۹۰ شماره‌گان: ۲۰۰۰

قیمت: ۵۵۰۰ تومان

شابک: ۷ - ۵۹ - ۵۰۱۳ - ۶۰۰ - ۹۷۸

حق چاپ محفوظ است

نشانی: تهران، بین میدان فردوسی و خیابان استاد نجات‌اللهی، کوچه نیایی، پلاک ۸

تلفن: ۱۷ و ۸۸۸۰۷۰۱۵ نمابر: ۸۸۸۰۰۰۱۶

قم: خیابان معلم، کوچه ۱۱، پلاک ۲۲، کدپستی ۳۷۱۵۷۸۸۱۳۵

تلف: ۷۷۴۰۴۱۳ - ۷۷۴۰۴۱۸

فهرست مطالب

مقدمه	۱
پیشگفتار	۵

فصل اول: تاریخچه استفاده از موشک های زمین به زمین در جنگ ها

موشک V1	۹
انواع موشک ها	۲۹
۱- موشک های آزاد (راکت)	۲۹
۲- موشک های زمین به زمین (بالستیک)	۲۹
۳- موشک های هدایت شونده	۳۰
سابقه استفاده از موشک های زمین به زمین در جنگ های به وقوع پیوسته پس از جنگ جهانی دوم	۳۲
فهرست منابع متون:	۴۰
منابع تصاویر:	۴۳

فصل دوم: معرفی موشک های زمین به زمین استفاده شده توسط ارتش عراق علیه ایران

۱. موشک فراگ هفت	۴۹
۲. موشک اسکاد	۵۳
الف) موشک R-11 و R-11m (SS-1B/Scud A)، اسکاد - آ	۵۴
ب) موشک R-17 (R-300) [Scud-B]، اسکاد - بی	۵۵
ج) موشک Scud-C (SS-1e) اسکاد - سی	۵۷
د) موشک Scud-D (SS-1e)، اسکاد - دی	۵۸
۳- موشک الحسین - AL- Hussein	۶۶
فهرست منابع متون:	۶۸
منابع تصاویر:	۷۰

فصل سوم: خسارت ها و تلفات ناشی از حملات موشکی عراق در جنگ تحمیلی به ایران (به تفکیک سال)

سال ۱۳۵۹		۷۳
سال ۱۳۶۰		۷۸
سال ۱۳۶۱		۸۴
سال ۱۳۶۲		۸۸
سال ۱۳۶۳		۹۵
سال ۱۳۶۴		۱۰۰
سال ۱۳۶۵		۱۰۷
سال ۱۳۶۶		۱۱۰
سال ۱۳۶۷		۱۲۲

فصل چهارم: بررسی خسارات و تلفات ناشی از حملات موشکی عراق به ایران (به تفکیک شهر)

آبادان		۱۳۸
اسلام آباد غرب		۱۴۱
اصفهان		۱۴۴
اندیمشک		۱۴۷
اهواز		۱۵۰
اهواز		۱۵۱
ایلام		۱۵۴
بروجرد		۱۵۶
بهبهان		۱۵۸
تبریز		۱۶۱
تهران		۱۶۴
حمیدیه		۱۶۷
خرم آباد		۱۶۹
دزفول		۱۷۲
رامهرمز		۱۷۶

۱۷۶		رامهرمز
۱۷۹		شادگان
۱۸۱		شوش
۱۸۴		شیراز
۱۸۷		قم
۱۸۹		کاشان
۱۹۱		کرج
۱۹۳		کرمانشاه
۱۹۵		گیلان غرب
۱۹۷		ماهشهر
۱۹۹		مسجد سلیمان
۲۰۲		مهران
۲۰۴		نهایوند
۲۰۷		همدان

فصل پنجم: جمع‌بندی خدایات و تلفات انسانی ناشی از حملات موشکی عراق به ایران

۲۱۷		علل پایین بودن تلفات و خسارات حمله موشکی عراق به رژیم اشغال‌گر قدس:
۲۲۸		فهرست منابع متون:

فصل ششم: حملات موشکی بازدارنده ایران علیه ارتش عراق در جنگ خلیج

۲۳۴		موشک ۱۲۰
۲۳۷		راکت (موشک) عقاب
۲۴۱		موشک شهاب - ۱
۲۴۸		فهرست منابع متون
۲۵۰		منابع تصاویر
۲۵۱		ضمائم

مقدمه

از ابتدای قرن بیستم، با پیشرفت علوم و تکنولوژی، طراحی و ساخت ساز و برگ نظامی نیز دستخوش تحولات عمده‌ای شد که نتیجه آن ظهور اسلحه‌های جدید با قدرت تخریب و کشتندگی بیشتر بود. جنگ جهانی دوم آغازی بود بر این تحول و پس از پایان جنگ نیز این رویه تا کنون به شدت ادامه داشته است. ورود هواپیما به عنوان یک سلاح پر قدرت به عرصه جنگ‌ها و درگیری‌های نظامی، ساخت و به کارگیری انواع زره پوش و تانک در خلال جنگ جهانی تحقق پیدا کرد. یکی از مخرب‌ترین سلاح‌های این دوران موشک‌های بالستیک می‌باشد که اول بار توسط ارتش آلمان نازی ساخته و به کار گرفته شد و در نهایت تنها حمله اتمی که جهان تاکنون تجربه کرده است در روزهای پایانی این جنگ صورت گرفت. پیشرفت روز افزون تجهیزات و سلاح‌های نظامی همراه با افزایش قدرت تخریب آن‌ها باعث شد که تلفات ناشی از به کارگیری این تجهیزات روزبه روز افزایش یابد.

از دیر باز نکته بسیار مهمی که در تمامی جنگ‌ها مورد بحث و مناقشه قرار گرفته است و مذاهب و مکاتب مختلف در این باره سخن گفته‌اند، حفظ جان غیر نظامیان در جنگ‌ها می‌باشد. در قرن بیستم کوشش‌های فراوانی در این زمینه صورت پذیرفت، ارگانهای بین‌المللی و منطقه‌ای متعددی که در رأس آن‌ها سازمان ملل متحد قرار دارد در این خصوص فعالیت داشتند و ثمره این کوشش‌ها تصویب کنوانسیون‌هایی در حمایت از غیرنظامیان می‌باشد که توسط اکثر کشورهای جهان به تصویب رسیده و همگی مدعی هستند که خود را ملزم به رعایت آن می‌دانند.

اما واقعیت چیز دیگری است. آمارها نشان می‌دهد که در جنگ جهانی اول حدود ۶۰٪ از قربانیان جنگ، پرسنل نظامی بودند که در میدان نبرد جان خود را از دست دادند و حدود ۴۰٪ باقی مانده را غیر نظامیان (عموماً زنان، کودکان و افراد کهنسال) تشکیل می‌دادند. به تدریج که به اواخر قرن بیستم نزدیک می‌شویم و به موازات

تصویب و انتشار کنوانسیون و مقررات فراوان بین‌المللی در حمایت از غیر نظامیان، شاهد هستیم که نسبت تلفات غیر نظامیان به افراد نظامی به تدریج افزایش می‌یابد به گونه‌ای که در دهه ۹۰ میلادی، ۹۰ - ۸۵٪ از کشته‌شدگان جنگ‌ها را غیر نظامیان تشکیل می‌دادند. متأسفانه این روند هنوز نیز ادامه دارد همچنان که در عراق و افغانستان پس از اشغال توسط آمریکا و متحدانش مشاهده می‌شود. به عبارت دیگر، در جنگ‌های جدید، غیر نظامیان قربانیان اصلی حملات نظامی به شمار می‌روند.

پس از جنگ جهانی دوم و در دوران جنگ سرد، موشک‌های بالستیک در چندین جنگ به وقوع پیوسته مورد استفاده قرار گرفتند. یکی از این جنگ‌ها، جنگ تحمیلی عراق علیه ایران بود که کاربرد موشک‌های زمین به زمین (بالستیک) در سطح گسترده‌ای صورت گرفت. با توجه به خصوصیات موشک‌های بالستیک، این سلاح به طور عادی تأثیر چندانی نمی‌تواند بر نیروهای نظامی داشته باشد اما یکی از مهم‌ترین و مخرب‌ترین سلاح‌ها برای حمله به مناطق شهری و غیر نظامی به شمار می‌رود. متأسفانه علی‌رغم استفاده وسیع و گسترده ارتش عراق از سلاح‌های ممنوعه همچون بمب‌های شیمیایی، خوشه‌ای و موشک‌های بالستیک، کشورها و سازمان‌های بین‌المللی و مدافع حقوق بشر نه تنها اقدامی به منظور منع عراق در کاربرد این سلاح‌ها انجام ندادند، بلکه به طرق مختلف نیز در صدد تبرئه این کشور برآمدند.

در تاریخی که توسط کشورهای غربی برای جنگ تحمیلی نوشته شده است، هیچ‌گاه ارتش عراق به دلیل حمله به شهرها و غیر نظامیان مجرم شناخته نشده است، بلکه با تحریف حقایق شرایط را به گونه‌ای جلوه داده‌اند که در بهترین حالت دو کشور در یک عمل متقابل یکدیگر را مورد حمله قرار داده‌اند و عراق در آغاز این حملات به هیچ وجه مقصر شناخته نمی‌شود. این کشورها و سازمان‌ها به این امر بسنده نکرده و در بعضی گزارشات با به کار بردن عباراتی ناجوانمردانه، ایران را مقصر جلوه می‌دهند. این در حالی است که حمله به شهرهای کشورمان از روز اول جنگ آغاز و تا آخرین روز جنگ تحمیلی ادامه داشت. حال زمانی با استفاده از موشک‌های زمین به زمین یا

هوایما حمله می کردند و شهرهایی همچون آبادان که در تیررس توپخانه عراق بودند علاوه بر حملات هوایی، حملات روزانه توپخانه را نیز شاهد بودند. تا روزهای پایانی سال ۱۳۶۳ علی رغم حملات متعدد و خون بار عراق به شهرها و مناطق غیر نظامی کشورمان، نیروهای مسلح ایران از انجام حملات باز دارنده و تلافی جویانه خودداری می کردند اما، به دنبال اصرار عراق به انجام حملات وحشیانه خود به شهرهای کشورمان و از سوی دیگر درخواست مکرر مردم در انجام اقدامات پیشگیرانه، در اسفند ۱۳۶۳ ایران حملات بازدارنده خود را با شلیک چندین موشک زمین به زمین به سوی شهرهای کرکوک و بغداد آغاز کرد.

در خصوص حمله به شهرها در طول جنگ تحمیلی، کشورهای غربی از عبارتی با عنوان جنگ شهرها [War of cities] استفاده می کنند. برای این کشورها شروع جنگ شهرها به اسفند سال ۱۳۶۳ باز می گردد و در تمامی گزارشات خود از این زمان به عنوان اولین دوره جنگ شهرها نام می برند. با این عمل چهار سال و نیم حمله و کشتار غیر نظامیان ایرانی را نادیده می گیرند. متأسفانه برخی نیز در داخل کشور بدون توجه به این موضوع، این عبارت را به کار می برند. در حالی که قطعاً قصد و نیت نویسندگان و گویندگان ایرانی از جنگ شهرها با آنچه مدنظر حامیان صدام در جنگ تحمیلی است، کاملاً تفاوت دارد.

با عنایت به مطالب ذکر شده، مرکز تحقیقات تروما و جراحی سینا با همکاری مرکز پژوهش های دفاع مقدس وابسته به سازمان ایشارگران نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران و پژوهشکده پزشکی و مهندسی جانبازان طرح تحقیقاتی را در خصوص میزان و چگونگی تلفات غیرنظامیان کشورمان در طول جنگ تحمیلی عراق علیه ایران آغاز کرده است. این طرح در سه مرحله به اجرا در آمده است: تلفات غیر نظامیان بر اثر ۱. حملات موشکی (بالستیک) ۲. حملات هوایی و ۳. حملات توپخانه ای.

مرحله اول این طرح به حملات موشکی (بالستیک) عراق به شهرهای کشورمان اختصاص دارد و نتایج به دست آمده از این مطالعه در غالب یک کتاب ارائه می شود. منابع مورد استناد در کتاب سفیران ویرانی با تکیه بر اسناد و مدارک موجود در آرشیو مرکز پژوهش های دفاع مقدس نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران و برگرفته از گزارش های نوبه ای ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران می باشد. گزارش های نوبه ای، شامل کلیه اطلاعاتی است که به صورت روزانه از مقدم ترین خطوط نمود تارده های پشتیبانی رزمی و پشتیبانی خدمات رزمی و اطلاعات، تمامی وقایع مناطق مختلف در سطح سه نیروی زمینی، هوایی و دریایی جمع آوری و در زمان خود مورد بهره برداری قرار گرفته است. این مجموعه در قالب ۱۲۰ جلد کتاب در آرشیو مرکز پژوهش های دفاع مقدس نگهداری می شود.

www.ketab.ir